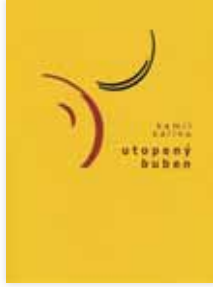

Jan Boháč
Marnosti úniku
Besídka a Torst 2021, 301 s.

Druhá próza slavníckého hoteliéra Jana Boháče zavádí čtenáře do prostředí maloměstských devadesátkových zbohatlíků, kteří se snaží co nejvíc odrat své zaměstnance, jezdí drahými auty a ve volném čase hrají golf či tenis, plaví se na jachtách nebo lyžují ve Špindlu. Sexistickému restituventovi hotelu Janu Rennerovi se po úvodní scéně, v níž jede se svou milenkou a jejími dvěma dětmi na dovolenou do Chorvatska, rozpadne dosavadní život. Pohrom je v knize víc, ale s protagonistou, v jehož odpudivé povaze se postupně objeví i náznaky lidskosti, to nic moc nedělá – nadále popíjí prosecco a whisky, osahává svou ukrajinskou uklízečku a domů si objednáva prostitutky z eskorty. V knize najdeme celkem dobře odpozorované lidské typy, ale také poněkud překroucené zápletky. Vše vyvrcholí na vysokohorském treku v Himálaji, kde se doslova zatřese země a plánovaná smrt se překlápí do nového života. Přiznám se, že vůbec nevím, co si s románem počít – jakkoliv jsou některé dějové zvraty a motivace postav málo pochopitelné, nedá se říct, že by šlo o úplnou blbost. Autorovi nelze upřít jistý literární um, zaujme zejména svým suverénním popisem soudobých bohatých buranů, ovšem vpsledku mi smysl existence Marnosti úniku uniká. Knihu si nejspíš autor vydal čistě pro vlastní potěchu. Překvapivé však je, že se na vydání kromě Boháčova „boutique hotelu“ podílelo také zavedené nakladatelství, u jehož titulů člověk neočekává, že bude při čtení dostávat rány na solar v podobě slov „slizký“ nebo „bizardní“.

Karel Kouba

Kamil Kalina
Utopený buben
Aula 2021, 302 s.

Psychiatr Kamil Kalina debutoval ve svých pětasedmdesáti letech zánrově hybridním románem Utopený buben, jehož rozmáchlý podtitul projevuje neskromné nároky velké epiky: „Mužové a ženy Bojohemie, Entropy a známých knih v příběhu o lásce, podezřívavosti a síle žít“. Měl bych zřejmě dodat, že je to podtitul ironický, ale Kalina jej míní vážně potud, pokud píše román s dobrodružnou zápletkou, mnohomluvnými dialogy a dějovými zvraty, kterým není nutné rozumět – je třeba nechat se jimi inspirovat k laxnějšímu pojetí smyslu Mimochoodem, na Hradě ve Vlastislavi sedí prezident Sedlák. Že vám to připadá nemálo bizarní? Ale prosím vás... „Takhle nesmí člověk přemýšlet, zbláznil by se.“ Aby toho ale nebylo málo, zabydluje Kalina ten náš český, příliš český svět literárními postavami 19. století v čele s Carrollovou Alenkou, Verneovým Phileasem Foggem a Assolantovým kapitánem Korkoránem. Jedna realita za druhou se v Kalinově fikci prudce vrstí na sebe; ne jeden motiv je tu široce rozehrán a zase opuštěn. Autor zkrátka zůstává věrný svému předpokladu, že skutečně je to, na čem se lidé dohodnou.

Martin Lukáš

Lidmila Kábrtová
Čekání na spoušť
Host 2021, 199 s.

Povídkový román Lidmily Kábrtové Čekání na spoušť vyšel opět v jejím domovském nakladatelství Host. Anotace láká na osm vzájemně propojených příběhů o špatných rozhodnutích, nepochopení i naději. Podobných děl o vztahových problémech a neporozumění vyšlo a určitě ještě vyjde neuvěřitelné množství. Lidmily Kábrtové se však v této knize podařila jedna velmi zásadní věc – vytvořit zdání malichernosti problémů, které její postavy v jednotlivých příbězích řeší, a hned na následujících stránkách tuto iluzi rozptýlit. Plastická mozaika osmi životních cest se postupně nasvětluje z dalších úhlů a dynamický, takřka publicistický styl již po přečtení prvních dvou částí prozrazuje, že příběhová pavučina bude poměrně komplikovaná. Nenáročnou čtenářskou hru na domácího detektiva usnadňuje i to, že se každá kapitola románu jmenuje podle příslušné postavy, ovšem zároveň se v ní vždy najde místo pro aktéra, který již centrální pozici před několika stránkami uvolnil, anebo naopak teprve čeká na svůj čas. Děj románu prostřednictvím osudů protagonistů sestupuje do padesátých let minulého století a zase zpátky k dnešku. Toto čtenářsky vděčné časové rozmezí umožňuje zasadit příběhy do reálií, které ještě nevymizely ze všeobecného povědomí. Díky všem těmto osvědčeným tématům a dobře fungujícím vypravěčským technikám se povídkový román Lidmily Kábrtové může měřit s lepšími prózami Michala Viewegha nebo povídkami Petra Šabacha.

Olga Pavlova

Darcy van Poelgeest, Ian Bertram
Ptáčátko
Přeložila Hana Vašková
Centrala 2021, 208 s.

Komiksový příběh Ptáčátko původně vydalo americké nakladatelství Image v roce 2019, a to v šesti sešitech. Minisérie je dílem debutujícího scenáristy Kanadana Darcyho van Poelgeesta a amerického výtvarníka Iana Bertrama, jenž spolupracuje třeba s nakladatelstvím DC a kterého můžeme znát i ze spolupráce na sérii Zero českého scenáristy Aleše Kota. Dystopický příběh se odehrává v podobných kulisách jako román Margaret Atwoodové Příběh služebnice – konkrétně v ultrakatolické Americe, kde byl založen Nový Vatikán. Ptáčátko je předzívka dívky, na jejíž bedra padne úkol vytrhnout lidstvo z náboženské totality. Komiks sleduje její pouť nehostinným prostředím a také se v něm rozplétají komplikované příbuzenské vazby, které ji pojí jak ke straně rebelů, tak k vládnoucímu biskupovi. Dílo odkazuje třeba i na Moebiusa Incal – nejen tím, že se události odehrávají v přetechizované civilizaci budoucnosti, plné genetických pokusů a podivných technologií, ale také svou výtvarnou podobou, zejména stínováním pomocí husté sítě drobných čárek. Bertram přitom dokonale navozuje dojem odpudivosti budoucího světa i jeho zmutovaných a znetvořených obyvatel. Vše je tu navíc nepříjemně upatlané od tělních tekutin, především od krve. Hodnota života klesla k nule a jediným, kdo je ochoten s tím něco dělat, je malé dítě, které dobře chápe, jak je pro něj tato mise náročná. Snad tím autor upozorňuje i na současný boj s klimatickou změnou – ten totiž dospěl také nechal především na dětech.

Jiří G. Růžička

Balada o bílé krávi
(Ghasideh Gave Sefid)
Režie Maryam Moghaddamová, Behtash Sanaeaha, Írán 2020, 102 min.
Premiéra v ČR 3. 2. 2022

Herečka Maryam Moghaddamová je ve světě nejznámější jako protagonistka jednoho z filmů, které režisér Džafar Panahí natočil v době, kdy byl odsouzen k domácímu vězení. Od té doby se profiluje jako filmařka, jejíž projekty otevřeně kritizují íránskou společnost a promítají se spíš na mezinárodních artových festivalech než v Íránu. Jako spoluscenáristka a představitelka hlavní role se podílela na hraném filmu Riziko kyselého deště Behtashe Sanaeehy. Spolu s ním režiovala dokument Neústupná diplomacie pana Naderiho a o režii se podělili i v Baladě o bílé krávi. Trudné drama vypráví o vdově po nespravedlivě popraveném manželovi, která se sblíží s mužem, o němž netuší, že nad jejím chotěm vynesl rozsudek smrti. Na rozdíl od hollywoodského melodramatu Ples příšer, který má podobnou zápletku, jde o tlumené, bezútěšné sociální drama, jehož středobodem je právě náročný herecký výkon Moghaddamové v hlavní roli. Tvůrcům se daří plést společenskou kritiku do dramatické zápletky tak, aby film nenuceně ukázal nejen problémy trestu smrti, ale hlavně obtížnou pozici žen v zemi s institucionalizovanou misogynií. Snímek rozhodně nepůsobí tak nenuceně a vrstevnatě jako třeba díla Asghara Farhádiho; občas klopotně dovysvětluje to, co předtím ukázal, občas nám vnucuje metaforické obrazy nebo mnohoznačné texty písní tam, kde to není potřeba. Ale v momentech, kdy se soustředí na hlavní hrdinku, na mistry íránského filmu navazuje důstojně.

Antonín Tesář

Rozum versus cit. Zlínský průmyslový design 1959–1992
Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně,
17. 11. 2021 – 27. 2. 2022

Pokračování výstavy tematizující historii zlínského průmyslového designu se zaměřuje na poválečné období. Návrhy hlavní osoby tohoto oboru, designéra Zdeňka Kováře, byly proslulé mezinárodně. Vystaveny jsou například Kovářovy ikonické série rukojetí nejrozmanitějších nástrojů, které měly dělníkům, především těm v místním obuvnickém průmyslu, ulehčit práci a ulevit od zdravotních problémů. Kromě výrobků šedesátých let, kdy se věřilo, že zdokonalování strojů v budoucnu osvobodí člověka od monotónní práce, výstava ukazuje i novější produkty. Člověka tak například může překvapit, že elektrické koloběžky, které už nějakou dobu v našich městech ztrpčují chodcům život, nejsou vynálezy poslední doby. S obdobnými výrobky přišel již na začátku devadesátých let designér Pavel Škarka, jehož ambiciózní podnikatelský záměr, stejně jako mnoho jiných projektů té doby, pravděpodobně příliš nevyšel. Největším překvapením je ale zastoupení pistolí, respektive jejich vizuálních reprezentací, které jsou se školou zlínského designu historicky spjaty. František Chrák se v roce 1975 výtvarně podílel na údajně legendární pistoli CZ 75 (kterou zlínská galerie dokonce vlastní ve sbírce), o dvacet let později navrhl Vojtěch Anderle další typ – CZ 100. O historii České zbrojovky ani o jejích minulých i současných obchodních kontaktech se příliš často nepíše. Role designérů v tomto průmyslu by mohla být jedním z možných témat.

Marianna Placáková

Muriel Barberyová
Růže sama
Audiokniha, OneHotBook 2021

Meditativní román Růže sama je v první řadě poctou zemi, do níž francouzská spisovatelka Muriel Barberyová přesídlila – Japonsku. Hlavní hrdinka Rose přijíždí do východoasijské země, aby převzala dědictví po svém otci Haruovi, kterého ale nikdy neviděla. Kromě umělecké pozůstalosti po sobě bývalý obchodník s uměním zanechal i belgického asistenta Paula, který má podle otcova odkazu za úkol zavedit Rose do japonského životního stylu. Rose je žena zklamaná životem, která už pozbyla jakékoli naděje, japonský výlet to ale změní. Čas tu plyne poněkud neskutečně – neplánované bloumání zenovými zahradami, návštěvy chrámů a seznamování se s historií Japonska si v realitě každý dovolit nemůže. Rosin společník Paul se totiž do Japonska zamiloval natolik, že se o své nadšení dokáže podělit i s poněkud depresivní Francouzskou. Růže sama je tedy román v první řadě milostný, určený snad podobně rezignovaným dámám, které touží po tom, aby se romantika do jejich životů vrátila i v pokročilejším věku. Text meditující nad životem, jeho smyslem i tím, jakou roli v něm hraje láska, načetla herečka Tereza Hofová. Ani ta v četbě nikam nespěchá a svým hereckým projevem dovede románu dodat větší hloubku, než jakou reálně má. Ostatně, Barberyová je už od své úspěšné prvotiny, knihy S elegancí ježka, jednou z nejúspěšnějších současných filosofek života. Což mimo jiné znamená, že na těžké otázky odpovídá s lehkostí life stylových časopisů.

Tereza Zubatá

HTRK
Rhinestones
LP, N&J Blueberries 2021

Některé nahrávky – a mezi nimi i Rhinestones australského dua HTRK – nás přitahují pozvolna, až se nakonec zdají tak blízké, že se o nich nechce psát. Skupina, jejíž kryptický název původně znamenal Hate Rock Trio, navíc své posluchače od počátku hypnotizuje atmosférou distingované letargie. Na debutovém LP v produkci Rowlanda S. Howarda ještě dozníval vliv noise rocku, ale už tehdy Jonnine Standish svým monotónním zpěvem dokázala sugerovat pláč nebo možná touhu znásobenou smutkem. Po sebevraždě baskytaristy zbyla dvojice pokračovala novými prostředky a na vyšší úrovni odcizení. Spolu s elektronikou plnou jemných ruchů a ozvěn skupina přešla od lehkého mrazení k důslednému průzkumu „posthumánní“ (jak se tehdy říkalo) krajiny, jejíž polopouštní charakter sice naznačoval, že po „hlubinách noci“ následují „hlubiny únavy“, ale přese všechno prázdnotu jsme stále sledovali trajektorii emocí. Uplynulo desetiletí a členové HTRK jsou v pustině, kterou pomáhali objevit, jako doma. Jejich reakce je vlastně přirozená: vydali folkovou desku. Povahu devíti křehkých skladeb či písňových kostiček, sestavených na zpěvaččině „docela strašidelném“ ranči, vystihují charakteristiky „gothic country“ či „heartbreak noir“. Zajímavé je, s jakou silou v této melancholické hudební skice – nebo spíš skeletu – vynivají texty. Vlastně jsou to pouhé střípky, možná i efektní napodobeniny (viz název alba), Standish nicméně věděla, co říká, když v jednom rozhovoru prohlásila, že ji „zajímaly písně, které zabíjí“.

Billy Shake jr.